

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

28 / 5 / 2014

A1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Στο δοκίμιο του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου επιχειρείται μια διαχρονική, σημασιολογική προσέγγιση της έννοιας «ανθρωπιά». Αρχικά, προσδιορίζεται ως έμπρακτη αρωγή και υποστήριξη στο συνάνθρωπο και εν συνεχεία πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή προκειμένου να δοθεί έμφαση στα ιδιαίτερα γνωρίσματα του ανθρωπιστή στο παρελθόν, ο οποίος διέθετε ως βασική ηθική ιδιότητα, την ανιδιοτέλεια. Συσχετίζεται, μάλιστα, η έννοια της φιλαλληλίας με το παρόν, όπου το παγκόσμιο αίτημα για αλληλεγγύη απορρέει από τους κλυδωνισμούς που υφίσταται ο άνθρωπος. Παράλληλα, επισημαίνεται η ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ανθρωπιστικού ιδεώδους στη σημερινή εποχή, το οποίο έχει υποστεί αλλοιώσεις και παρερμηνείες λόγω της συχνής χρήσης του και υποστηρίζεται ότι ο υλικός ευδαιμονισμός αποτελεί το γενεσιουργό παράγοντα του ανθρωπιστικού ελλείμματος και της αποδιάρθρωσης των διαπροσωπικών σχέσεων. Ο δοκιμιογράφος καταλήγει υπενθυμίζοντας ότι ο ουμανισμός αποτελεί μια διαρκή, εκούσια και έμπρακτη απόδειξη του μεγαλείου της ανθρωπίνης φύσης.

B1. Είναι πανθομολογούμενο ότι ο σύγχρονος άνθρωπος έχει μετατραπεί σε ένα ακόρεστο και αλαζονικό ον, που επιδίδεται κατά κύριο λόγο στο κυνήγι της τρυφής, του χρήματος και της απόκτησης υλικών αγαθών, τα οποία έχει αναγάγει σε ύψιστες αξίες της ζωής του. Ως γενεσιουργά αίτια του φαινομένου θα μπορούσαμε ενδεικτικά να αναφέρουμε την επικράτηση του υλικού ευδαιμονισμού και της τεχνοκρατικής αντίληψης, λόγω της οποίας το άτομο θεωρεί ότι η ευτυχία του εξαρτάται κυρίως από την απόκτηση αγαθών. Θα προσπαθήσει, μάλιστα, με κάθε μέσο, θεμιτό ή αθέμιτο, να ικανοποιήσει τις πλασματικές αυτές ανάγκες του, έστω κι αν χρειαστεί να καταπατήσει τα δικαιώματα του συνανθρώπου του, έστω κι αν τραυματίσει ψυχικά ή σωματικά τον πλησίον του. Παράλληλα, η φιλαυτία και η εγωπάθεια που τον διακρίνει, τον απομακρύνουν από τη συμβιωτική ομάδα. Δεν έχει αντιληφθεί, ακόμα και στους χαλεπούς καιρούς που διανύουμε, ότι η αγάπη για το όλο, θα εξασφαλίσει την πολυπόθητη ευδαιμονία. Αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, γιατί τα ουμανιστικά συναισθήματα θεωρούνται όχι μονό αναχρονιστικά αλλά και περιττά....

B2.α) Η πρώτη παράγραφος του κειμένου αναπτύσσεται με **συνδυασμό μεθόδων:**

1. αρχικά, χρησιμοποιείται η **μέθοδος του ορισμού**, διότι σκοπός του γράφοντος είναι να αποσαφηνίσει τον όρο ανθρωπιά – ανθρωπιστής. Ενδεικτικά λειτουργούν οι λέξεις «είναι», «εννοούμε». Μάλιστα, οι ορισμοί εντοπίζονται στα εξής χωρία : «η ανθρωπιά» είναι μια λέξη

του καιρού μας, ένας όρος κοινόχρηστος, ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια », «Και με την «ανθρωπιά» εννοούμε, φυσικά, τη συμπόνια, τη συμμετοχή, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, στο πάθος του γείτονα» / «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής» και με τούτο εσήμαιναν μια προσωπικότητα που ξοδευόταν ολόκληρη για να κάμει το καλό»(ο μαθητής μπορεί να δώσει εναλλακτικά έναν από του δοθέντες ορισμούς / ο κυριότερος εξ όλων είναι ο δεύτερος ορισμός της ανθρωπιάς)

→**Τα συστατικά στοιχεία του 1^{ου} ορισμού είναι τα εξής:**

- οριστέα έννοια: ανθρωπιά
- γένος της έννοιας: λέξη / όρος
- ειδοποιός διαφορά: ένα νόμισμα...πολύ μεγάλη

→**Τα συστατικά στοιχεία του 2^{ου} ορισμού είναι τα εξής:**

- οριστέα έννοια: ανθρωπιά
- γένος της έννοιας: συμπόνια / συμμετοχή
- ειδοποιός διαφορά: με τον ένα ή τον άλλο τρόπο ... κάθε ανθρώπου

→**Τα συστατικά στοιχεία του 3^{ου} ορισμού είναι τα εξής:**

- Οριστέα έννοια: ανθρωπιστής
- Γένος της έννοιας : προσωπικότητα
- Ειδοποιός διαφορά: που ξοδευόταν ολόκληρη για να κάμει το καλό

2.παράλληλα, χρησιμοποιείται η μέθοδος των παραδειγμάτων, προκειμένου να διασαφηνιστεί η έννοια του ανθρωπιστή. Ενδεικτικά λειτουργεί η φράση «για παράδειγμα». Το παράδειγμα, εντοπίζεται στο χωρίο «Ο Ντυνάν .... ανθρωπιστής» και προέρχεται από την ιστορική πραγματικότητα, καθώς ο Ερρίκος Ντυνάν υπήρξε ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού»

[θα μπορούσε να γίνει δεκτή και η μέθοδος της αιτιολόγησης, η οποία βρίσκεται στο χωρίο «γιατί...μεγάλη». Διατυπώνεται η θέση «Η ανθρωπιά ...χέρια» και θεμελιώνεται η αποδεικτική ισχύς της με την πρόταση «γιατί συμβαίνει ...μεγάλη]

β) **έτσι:** συνδετική λέξη που δηλώνει συμπέρασμα - αποτέλεσμα

ωστόσο: συνδετική λέξη που δηλώνει αντίθεση

B3 α) ΣΥΝΩΝΥΜΑ:

αναλίσκεται= αναλώνεται(εναλλακτικά: καταναλώνεται/ αφιερώνεται / «ξοδεύεται»)

οικουμενική= παγκόσμια(πανανθρώπινη/ καθολική / συλλογική / διεθνής)

διαστρεβλώσεις= παραποιήσεις / αλλοιώσεις

ολωσδιόλου= εντελώς/ παντελώς / ολοκληρωτικά

ευζωίας = ευημερίας/ ευδαιμονισμού

β) **ΑΝΤΩΝΥΜΑ:**

κοινόχρηστος † ιδιόχρηστος(ατομικός/ προσωπικός / ιδιωτικός)
συμμετοχή † αποχή
αυτοακυρώνεται † αυτοεπιβεβαιώνεται (αυτοεπικυρώνεται)
γνώση † άγνοια(αμάθεια)
αδιάκοπης † σταδιακής, (βαθμιαίας, διακεκομμένης, ασυνεχούς)

B4.

α) «*αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής*»: τα εισαγωγικά υπογραμμίζουν ότι γίνεται αυτούσια παράθεση και σε ευθύ λόγο των λόγων άλλων- τρίτων προσώπων.

«*Ερυθρού Σταυρού*»: στα εισαγωγικά εσωκλείεται το όνομα ενός οργανισμού - ενός ειδικού ορού.

β) Εκφράσεις με μεταφορική σημασία:

§1: Η «ανθρωπιά» είναι ένα νόμισμα που κυκλοφορεί σ' όλα τα χέρια

§1: μια προσωπικότητα που ξοδεύεται ολόκληρη για να κάμει το καλό

§5: Η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ:

- ✚ Ο ανθρωπιστής ένας άνθρωπος που αναλύεται
- ✚ Δείχνει πως η οικουμενική ψυχή αισθάνεται βαθύτερα
- ✚ αλλάζουν απόχρωση (ενν. οι όροι)
- ✚ ένας όρος, μια λέξη, μια έκφραση που βρίσκεται ολοένα στο στόμα μας, σιγά σιγά φτωχαίνει, αδειάζει, αποστεώνεται
- ✚ η καθημερινή ζωή ολοένα και περισσότερο χάνει τη θαλπωρή, τη γλυκιά ζεστασιά της
- ✚ είναι ένας χειμώνας, χωρίς αλκυονίδες (ενν. η καθημερινή ζωή)
- ✚ Η «καλημέρα» αυτό το χαρούμενο άνοιγμα παραθύρου προς τον αίθριο ουρανό, μεταβάλλεται σιγά σιγά σε μορφασμό
- ✚ η δίψα της ευζωίας
- ✚ δεν αφήνει τόπο για ευγενικά αισθήματα
- ✚ που ακτινοβολεί παντού (ενν. η ανθρωπιά)
- ✚ είναι κυκλική παρουσία (ενν. η ανθρωπιά)
- ✚ Δεν βρίσκεται στραμμένη προς ένα μονάχα σημείο του ορίζοντα

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ:

ΤΙΤΛΟΣ: «*Ζητείται... άνθρωπος!*»

☞ Προλογικές σκέψεις

Στις μεγαλουπόλεις δύσκολα κάποιος συναντά ανθρώπους με ευαισθησίες. Η ανθρωπιά(ο αλτρουισμός/ η αλληλεγγύη), χάνεται σιγά σιγά και οι απανταχού δυσκολίες απομακρύνουν τους ανθρώπους και δημιουργούν τείχη ανάμεσά τους. Ωστόσο, θα ήταν απόλυτη άποψη, αν αντιμετωπίζαμε μονόπλευρα και ισοπεδωτικά

το ζήτημα. Κι όμως υπάρχουν νέοι, αλλά και μεγαλύτεροι που βάζουν το δικό τους λιθαράκι στις έννοιες «πλησίον» και «ανθρωπιά» και εκπλήσσουν.

[Ο μαθητής θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει ως αφόρμιση ένα γεγονός της τρέχουσας ειδησεογραφικής επικαιρότητας, που να αποδεικνύει το έλλειμμα ανθρωπιάς του σύγχρονου ανθρώπου.]

➤ Μεταβατική παράγραφος:

Διαπιστώνεται κρίση του ανθρωπισμού. Με άλλα λόγια, ο σύγχρονος άνθρωπος φαίνεται ότι αποσυνδέεται από την «ιδέα» του ανθρωπισμού. Υπάρχουν καταστάσεις, γεγονότα, συμπεριφορές, ενέργειες που πιστοποιούν το πρόβλημα. **Η σύγχρονη ειδησεογραφία φέρνει επανειλημμένα στο προσκήνιο της επικαιρότητας περιπτώσεις και φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς.** (Ενδεικτικά μπορούν να αναφερθούν γενεσιουργά αίτια του φαινομένου : η ζωή στις πολυπληθείς μεγαλουπόλεις/ γρήγοροι- εξοντωτικοί ρυθμοί ζωής, ανταγωνισμός, ατομικισμός, υλικός ευδαιμονισμός)

➤ **A' Ζητούμενο:** Φαινόμενα που αποδεικνύουν το έλλειμμα ανθρωπιάς

• Παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων :

α) **Τρίτος Κόσμος** (ασιτία, φτώχεια, παιδική εργασία, παιδική πορνεία, υποβιβασμός/εκμετάλλευση γυναίκας, σωματική κακοποίηση – ειδική αναφορά στις μουσουλμανικές χώρες)

β) **Αναπτυγμένος κόσμος** (αναξιοκρατία, παραβίαση εργασιακών δικαιωμάτων, ανεργία, απουσία κράτους πρόνοιας, κρατική βία)

• **Φαινόμενα ρατσισμού :** εθνικός/φυλετικός/θρησκευτικός που πυροδοτεί φαινόμενα μισαλλοδοξίας (επιθέσεις ακροδεξιών/εξτρεμιστικών οργανώσεων προς αλλοεθνείς/αλλόθρησκους), κοινωνικός ρατσισμός(προκαταλήψεις/στερεοτυπικές αντιλήψεις προς μειονότητες, έλλειψη ανεκτικότητας προς τη διαφορετικότητα).

• **Πόλεμοι, ένοπλες επεμβάσεις των ισχυρών κρατών** έναντι των αδυνάτων με βασικό κίνητρο τη διασπάθιση των φυσικών πόρων , θέληση για υπεροχή, εξουσία (πολιτικός και οικονομικός ιμπεριαλισμός).

• **Αμοραλισμός, ατομικισμός, αλαζονεία, ανταγωνισμός :** επικράτηση της ιδιοτέλειας και του ωφελιμισμού μετατρέπει το συνάνθρωπο σε αντίπαλο και οδηγεί στην πυροδότηση ανταγωνισμών, στην έξαρση ανισοτήτων και θέτει τον άνθρωπο στο περιθώριο.

• **Διάρρηξη του κοινωνικού ιστού :** ανθρώπινες σχέσεις ανύπαρκτες, τυπικές, τις διακρίνει η καχυποψία, η ιδιοτέλεια (λυκοφιλία) : απομονωτισμός, αλλοτρίωση, εσωστρέφεια, αδιαφορία για τον «πλησίον».

• **Λανθασμένη λειτουργία των φορέων αγωγής και κοινωνικοποίησης :**

✚ **Σχολείο/ καθηγητές :** η θεσμοθετημένη παιδεία δεν φαίνεται να διαπνέεται από ανθρωπιστικό πνεύμα/ καλλιέργεια κλίματος ανταγωνισμού στην τάξη –

βαθμοθηρία / φαινόμενα ενδοσχολικής βίας /διακρίσεις από καθηγητές με βάση την εθνική ταυτότητα ειδικά στα πολυπολιτισμικά σχολεία.

- ✚ **Οικογένεια** : έλλειψη επικοινωνίας, γονείς που λειτουργούν ως αρνητικά παραδείγματα(αλκοολισμός/ χρήση ουσιών/ υλιστικά πρότυπα)/ ενδοοικογενειακή βία/ άσκηση λεκτικής – ψυχολογικής βίας – υπονομευτικοί χαρακτηρισμοί προς τα παιδιά τους
- ✚ **Μ.Μ.Ε.** : απουσία μηνυμάτων ανθρωπιστικού περιεχομένου/ κοινωνικών διαφημίσεων/ προβολή ηρώα εγκληματία, που ωθεί σε υιοθέτηση ανάλογης συμπεριφοράς / υποκριτική στάση δημοσιογράφων – πολιτικών για τα κοινωνικά προβλήματα.

Μεταβατική περίοδος

Αναφορά λόγω της έξαρσης του φαινομένου στην αδήριτη ανάγκη ατομικής και συλλογικής δραστηριοποίησης ....

➤ B' ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: «Προτάσεις Εξανθρωπισμού της Κοινωνίας»

1.ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ :

- ✓ Απαγκίστρωση από την καταναλωτική «κουλτούρα», δηλαδή την επιδίωξη της ευτυχίας και της καταξίωσης μέσω της κατανάλωσης: αποτίναξη δουλικών έξεων (υλισμός, καταναλωτισμός) μέσα από τη γόνιμη αυτοαναζήτηση. Αποποίηση του ατομικισμού και υιοθέτηση κοινωνικών αξιών και ιδανικών που δίνουν νόημα και περιεχόμενο στη ζωή του ανθρώπου και τον κατευθύνουν σε έναν απώτερο σκοπό, σε μια ανώτερη «Ιθάκη»
- ✓ συνειδητοποίηση της διάστασης του προβλήματος, περισυλλογή, ανακάλυψη της προσωπικής ευθύνης, αφύπνιση. Κοινωνική ευαισθησία, αλληλεγγύη στο δοκιμαζόμενο άνθρωπο, εθελοντική προσφορά: κοινωνικά παντοπωλεία/ συσσίτια
- ✓ Εστίαση στην πνευματική ζωή : μελέτη αξιόλογων βιβλίων, επαφή με το παρελθόν, άντληση υγιών προτύπων, αλλαγή συνείδησης και διεύρυνση πνευματική.
- ✓ Κοινωνική συνείδηση : εμπέδωση της αντίληψης ότι μέσα από το καλό όλων υπηρετείται και το ατομικό συμφέρον.
- ✓ Συμμετοχή στα κοινά : εθελοντική δράση, άσκηση πίεσης στις κυβερνήσεις.
- ✓ Επαφή με το συνάνθρωπο : δημιουργία αληθινών ανθρώπινων σχέσεων.

2. ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ:

- **Ισχυρά Κράτη – Διεθνείς Οργανισμοί:**
- ✓ Παγκόσμια πολιτική συσστράτευση για την αντιμετώπιση προβλημάτων της ανθρωπότητας: πενιά / ανεργία/ ανθρώπινα δικαιώματα /καταπολέμηση φαινομένων κοινωνικής παθογένειας/ τρομοκρατία/ ενεργειακό.

- ✓ Εκλογίκευση της ανάπτυξης : βιώσιμη ανάπτυξη για το καλό όλων. Παραγραφή των χρεών στα φτωχά κράτη, προσπάθεια για ειρήνευση στον κόσμο. Επιδίωξη ισόρροπης ανάπτυξης των λαών και δικαιότερης κατανομής των αγαθών στον πλανήτη.
- ✓ Διεθνής συμφωνία για την προστασία του περιβάλλοντος και του οικοσυστήματος από την ανεξέλεγκτη τεχνολογική ανάπτυξη.
- ✓ Ενίσχυση διεθνών οργανισμών και θεσμών (Ο.Η.Ε./ UNICEF/ UNESCO/ ΓΙΑΤΡΟΙ ΧΩΡΙΣ ΣΥΝΟΡΑ) για την αποτελεσματικότερη προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

• ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ:

- ✓ Εφαρμογή των νόμων, επιβολή ποινών, προάσπιση των δικαιωμάτων. Ευνομούμενο και δημοκρατικό κράτος που προάγει την ελεύθερη ανάπτυξη, το σεβασμό / χάραξη εθνικής πολιτικής με ανθρωποκεντρικό περιεχόμενο-περιορισμός φόρων- πολιτικής λιτότητας
- ✓ Ένα κράτος κοινωνικής συνοχής, πρόνοιας – μέριμνα για τους αναξιοπαθούντες[παροχή επιδομάτων/ οικονομική στήριξη συλλόγων ανθρωπιστικής βοήθειας(ορφανοτροφεία, γηροκομεία, κέντρα απεξάρτησης)]. Βελτίωση της ποιότητας ζωής, κυρίως στις πόλεις (δόμηση, πράσινο), αναζωογόνηση της επαρχίας.

• **Οικογένεια και Σχολείο** → Ανθρωπιστική αγωγή : βιωματική κατάκτηση των ανθρωπιστικών αξιών μέσα από το παράδειγμα των γονιών και των «δασκάλων», το γόνιμο διάλογο, το γνήσιο οικογενειακό πνεύμα, την ελεύθερη ανάπτυξη της νεανικής προσωπικότητας, μια εκπαίδευση που παρέχει παιδεία γενική (πολύπλευρη καλλιέργεια), ένα δημιουργικό σχολείο ανοιχτό στην κοινωνία.

• ΜΜΕ - Πνευματικοί άνθρωποι:

- ✓ Ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης, αποκάλυψη της αλήθειας μέσα από απρόσκοπτη και ειλικρινή ενημέρωση, προβολή του έργου ανθρωπιστικών οργανώσεων(προβολή κοινωνικών διαφημίσεων σε ώρες υψηλής τηλεθεατής)
- ✓ «μαραθώνιοι αγάπης – τηλεμαραθώνιοι » για συγκέντρωση χρημάτων / ρουχισμού / τροφίμων / φαρμάκων
- ✓ Προβολή πνευματικών και όχι μόνον υλιστικών προτύπων : αναβάθμιση το περιεχομένου των εκπομπών, ουσιαστικά δελτία ειδήσεων, έλεγχος διαφημιστικών μηνυμάτων(για προστασία του καταναλωτή)
- ✓ Οι διανοούμενοι αγωνιστές, μαχητές για την επικράτηση της δικαιοσύνης: παρουσία σε εκπομπές – σύνταξη άρθρων με σκοπό την αφύπνιση της κοινής γνώμης – την κινητοποίηση του πολίτη / ενεργός συμμετοχή σε οργανώσεις, κινήματα - διαδηλώσεις
- ✓ Οι επιστήμονες στην υπηρεσία του ανθρώπου και όχι των εκάστοτε σκοπιμοτήτων: «η επιστήμη για τον άνθρωπο»

• Εκκλησία:

- ✓ εκπόνηση μέρους της εκκλησιαστικής περιουσίας για οικονομική στήριξη απόρων

- ✓ διάθεση αγροτεμαχίων προς καλλιέργεια
- ✓ έρανοι
- ✓ οικονομική στήριξη απολυμένων / αστέγων / παροχή στέγης (αν ληφθεί υπόψη η τεραστία ακίνητη περιουσία)

ΕΠΙΛΟΓΟΣ:

α' μέρος: διαπίστωση / ανακεφαλαίωση

μέρος: προτροπή προς τους αναγνώστες να μην κωφεύουν – εθελουφλούν, αλλά να κινητοποιηθούν για τον εξανθρωπισμό της κοινωνίας.

Φιλολογική επιμέλεια:

Κατζόγια Κλεοπάτρα / Κοράκη Εύη / Γκογκόση Σταυρούλα

